

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Slidre den 16.9.13

Høyring på endring av forskrift om seter og tilleggsjord i statsallmenning

Fjellstyret oversender styrevedtak 27/2013 som uttale til høring på endring av forskrift om seter og tilleggsjord i statsallmenning. Notat om bortleige av gardsbruk med støl datert 6.2.12 er også lagt ved som ein del av uttalen.

Med helsing

Harald Kanum
fjelloppsyn I

Vedtak

Fjellstyret støttar foreslege endring av § 9 i stølsforskrift, men forskriftendring løyser ikkje tvist med Statskog om støl er «i bruk» ved bortleige av gard med støl. Det er ingen tvil om at bruksretten er knytt til garden stølen ligg til og ikkje til eigar av garden. Sidan det er tvist med Statskog om tolking om støl er i bruk, må dette klargjerast i §9 ved denne forskriftsendringa. Fjellstyret vil derfor forslå at § 9 får slik ordlyd: *Blir setervollen hausta, anten til eige bruk eller for sal, eller gjerda inn og nytta til beite som ein del av den jordbruksmessige drifta på eigedomen som setra ligg til, vil setra vere «i bruk» i høve til § 22 i fjellova. Bortleige av gard med seter er ikkje til hinder for at seter kan reknast for å vera «i bruk».*

Fjellstyret støttar NFS sitt synspunkt om at det må gjerast ein grundig gjennomgang av heile forskrifta. Det er nødvendig å vurdere fleire paragrafar enn det som er nemnd i NFS sitt notat. Klargjering av skilje mellom arbeidsoppgåver for Statskog og fjellstyra er ein del av dette og omfattar fleire paragrafar. Fjellstyret ber LMD å setja i gang ein prosess på gjennomgang av heile forskrifta. Bruksretten er ikkje statisk og vil endre seg etter tida og tilhøva. Det er derfor viktig at forskrift er eit rammeverktøy utan for mykje detaljstyring, slik at det ikkje hindrar endringar i utøving av bruksretten.

Fjellstyret skal godkjenne utvising av tilleggsjord, men det er manglande reglar i stølsforskrift om overføring av tilleggsjord. At ikkje overføring av tilleggsjord vart lagt til fjellstyret samstundes med at retten til utvising vart overført fjellstyret, er ei utgløyming ved endring av forskrift. Fjellstyret ber om at dette blir retta opp i samband med denne forskriftendringa.

Vedtaket er einstemmig.

Vestre Slidre fjellstyre den 12.9.13

Harald Rønnum
sekretær

Utskrift: LMD
NFS

Sak nr 27/2013

Møtedato: 4.9.13

Møtestad: Slidretun

Arkiv nr: 323.0

Revisjon av stølsforskrift

Endring i §9 i stølsforskrift om når støl er i bruk, er sendt ut til høyring frå Landbruks- og matdepartementet (LMD). Frist for å gi utale er 1. oktober. LMD foreslår følgjande ny ordlyd i § 9 (endring står i kursiv): Blir setervollen hausta, *anten til eige bruk eller for sal*, eller gjerda inn og nytta til beite som ein del av den jordbruksmessige drifta på eigedomen som setra ligg til, vil setra vere « i bruk » i høve til §22 i fjellova.

Bakgrunn for høyringa er at Vestre Slidre fjellstyre gjorde vedtak om å tillata bygging på ein støl som dreiv produksjon av fôr til sal. Statskog klaga over dette vedtaket med grunngjeving at dette ikkje var støl i bruk, då Statskog hevda det måtte vera husdyr på bruket for at stølen skulle reknast for å vera i bruk. Fjellstyret bad LMD om å sjå nærare på dette som ei prinsippsak. Fjellstyret har saman med fleire aktørar arbeidd mykje med saka. Det har vore møte i LMD og LMD har vore på befarung i Vestre Slidre. Det er teke opp fleire problemstillingar knytt til forskrift og vist at det var behov for ein gjennomgang av meir enn § 9. LMD konkluderte med at det etter fjellova og stølsforskrift §9 ikkje var krav om husdyrhald for at ein støl skulle vera i bruk. Statskog si klage over fjellstyrevedtaket vart ikkje teke til følgje av klageorganet Statens landbruksforvaltning (SLF). LMD opplyste at det ville koma ei endring av forskrift som ville klargjera nærare når ein støl var i bruk og det er denne endringa som no er på høyring.

Statskog innførte i 2011 i tillegg ein ny praksis for når støl skulle reknast for å vera i bruk. Statskog hevdar det må vera eigar som må bruke eigedom med støl for at stølen skal reknast for å vera i bruk etter fjellova. Statskog skriv: *Stølsvollen brukes, det er riktig, men ikke av eier av gården den er knyttet til. --- At samme leietager bruker jorda både på gården og stølsvollen er irrelevant i denne saken. Stølen blir ikke brukt av eier av gården som stølen er registrert på*. I boka "Allmenningsrett" av Thor Falkanger går det klart fram at allmenningsretten er knytt til eigedomen, og at det er brukar og ikkje eigar som kan utøve bruksretten. Ved vurdering av om støl er i bruk eller ikkje, er det utan betydning om det er eigar eller brukar som står for drifta. Blir stølen hausta eller gjerda inn og nytta til beite som ein del av den jordbruksdrifta på eigedomen som stølen ligg til, vil stølen vera i bruk. Fjellstyret viser òg notat om bortleige datert 6.2.12 og som tidlegare er overlevert LMD. Sidan det har vorte tvist med Statskog om tolking om støl er i bruk, må dette klargjerast i §9 i forskrift.

Det er viktig å merke seg at innhaldet av bruksretten ikkje blir bestemt gjennom politiske vedtak, men gjennom bruk. Allmenningsretten er dynamisk og skal utvikle seg etter tida og tilhøva. Forskrift skal ikkje innskrenke bruksretten, men gi grunnlag for god saksbehandling.

Det er fleire område som er uklare og ulogiske i noverande forskrift. Både Norges fjellstyresamband (NFS), Vestre Slidre fjellstyre og fleire har bedt om at heile forskrift vart sendt på høyring. LMD har likevel ikkje teke dette til følgje og det er berre § 9 som er på høyring i denne omgang.

NFS ønskjer at fjellstyra sender uttale via sambandet for å kunne gi ei samla vurdering. Nærare orientering går fram av e-post datert 27.6.13. NFS meiner det er nødvendig å gi tilbakemelding i høyringa, at det også er behov for andre endringar i seterforskrifta. NFS ønskjer tilbakemelding på kva fjellstyra opplever som nødvendige endringar utover dei NFS allereie har gjeve uttrykk for overfor LMD. Frist for tilbakemelding til NFS er 9.september.

NFS ønskjer tilbakemelding på to forhold:

- 1) Forslag til endring av § 9
- 2) Behov for endringar i andre §§ i stølsforskrift

Andre forhold NFS meiner LMD må sjå på ved ei endring av seterforskrifta:

- Bortfall av seterrett
- Overføring av tilleggsjord
- Seter fallen i det fri etter § 22 i fjellova
- Endring og ominnreiing av beståande hus
- Saksbehandling i fjellstyret etter § 26

Vestre Slidre fjellstyret: Notat om bortleige av gard

VESTRE SLIDRE FJELLSTYRE

Notat om stolar "i bruk" – bortleige av eigedom inkludert støl

I følgje fjellova §22 fell rett til støl bort når stølen i eit samanhengande tidsrom av 20 år ikkje har vore i bruk som støl.

Forskrift § 9. Om når seter skal reknast for å vere i bruk

Blir setervollen hausta eller gjerda inn og nytta til beite som ein del av den jordbruksmessige drifta på eigedomen som setra ligg til, vil setra vere " i bruk " i høve til § 22 i fjellova.

Rundskriv til § 9

Det framgår av § 2 i fjellova at rett som er knytt til ein jordbrukseigedom berre kan utnyttast så langt det skjer i tilknytning til jordbruksdrifta på eigedomen. § 9 i forskrifta gir nærare eksempel på kva som skal til for at ei seter skal reknast for å vere i bruk etter regelen om opphør i § 22 i fjellova.

Det er ikkje nødvendig med seterbruk i tradisjonell forstand i form av mjølkeproduksjon, men setra må tene den jordbruksmessige utnyttinga av eigdommen

Forarbeidet til fjellova; Ot.prp. 32 side 47:

Det er halde fram frå fleire at seteromgrepet bør tolkast romsleg og ikkje avgrensast til den tradisjonelle forma for seterdrift. Departementet er samd i at det bør vere høve til å tilpasse bruken etter dei driftsformene som er rasjonelle og i samsvar med tida og tilhøva, jfr. § 2. Så lenge setra tener den jordbruksmessige utnytting av rettshavareigedomen bør den kunne reknast for å vere « i bruk » i høve til § 22. Men her må og grensa trekkjast, - setra er ikkje « i bruk » om den vert nytta til fritidshus for seterbrukaren og huslyden hans, eller leigd bort til turistar. Ei anna sak er at slik disponering bør godtakast så lenge bruksretten ikkje har falle bort, det bør ikkje i seg sjølv føre til krav om festeavtale og avgift.

Fjellstyret har praktisert at støl er å rekne som i bruk når drifta skjer ut frå bruket stølen høyrer til, uavhengig om det er eiger eller brukar som står for drifta. Statskog hevdar i brev datert 4.7.11 at stølen må brukast av eigaren for at stølen skal reknast for å vera i bruk.

I forskrifter frå 1984 framtil 2007 sto det at stølen var i bruk om seterbrukaren brukte stølen til beite eller hausting. I gjeldande forskrift er det presisert at for å vera i bruk må stølen vera ein del av den jordbruksmessige drifta på eigedomen stølen høyrer til. Kopling opp mot eigedom og ikkje person, er bevisst endra fordi det avgjerande er om drifta på stølen skjer ut frå eigedomen stølen høyrer til.

Allmenningsrett kan i utgangspunktet ikkje leigast bort jf. §2 i fjellova, men etter §9 i forskrift kan støl leigast bort for inntil 10 år. Det går ikkje fram av korkje lov, forarbeid eller forskrift at allmenningsretten ikkje følgjer med når ein leiger bort eigedom som stølen høyrer til. Det er så langt ein kjenner til ikkje rettspraksis på området.

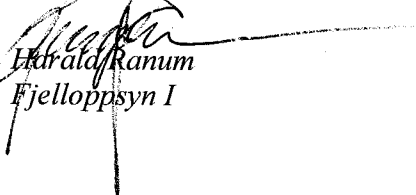
Isolert bortleige av stølsjord til beite/hausting vil ikkje vera nok for at ein støl skal vera i bruk, heller ikkje om dette skjer av ein annan bruksberettiga stølsbrukar. Heller ikkje eige fritidsbruk eller bortleige av husvære gjer at stølen er i bruk. Slik bruk tener ikkje den jordbruksmessige drifta på eigedomen stølen høyrer til.

I boka "Allmenningsrett" av Thor Falkanger frå 2009 (s 124) er det eit avsnitt om kven som kan utøve allmenningsretten. Det blir vist til Meinich Olsen, K. (Norsk Almenningsret, 1928) s 155: Som hovedregel maa gjælde, at det er brukeren retten tilkommer. Dette ligger allereie deri at almeningsretten normalt kun kan utøves til tilfredstillelse av gaardsbehov, og eieren kan derfor f.eks. ikke ta ved som utvises til hans eiedom ind til forbruk i en byeindom. I bygdeallmenningslov § 2-4 og skogallmenningslov § 2-4 (frå 1992), er det viktige unntak frå brukarprinsippet. I fjellova er det ikkje slike unntak og hovudregelen må gjelde i ; dvs. at det er brukaren som kan utøve bruksretten. Thor Falkanger avsluttar slik: Fjelloven har ingen uttrykkelig bestemmelse svarende til dem vi nå har sett på i 1992-lovene; innføring av en tilsvarende bestemmelse i fjelloven ble ikke drøftet den gang. Fjell. § 15 om beiterett for «jordbrukar med beiterett» er her en videreføring av reglene i fjell. 1920, og forarbeidene til denne er i samsvar med det som er gjengitt fra Meinich Olsen.

Landbrukspolitikken stimulerar til større brukseiningar. Dette betyr at det er færre bruk som brukar det same areal som tidlegare var brukt av mange. Om retten til å utnytte allmenningsretten ikkje følger med ved bortleige, vil det bety at den deler av besetningen ikkje kan sleppast på beite i allmenningen og førproduksjon blir redusert når støl fell i det fri. Resultatet er mindre bruk av areala i fjellet, fleire stolar blir lagt i det fri og generelt dårlegare grunnlag for å driv landbruk. Dette er i strid med dei intensjonar landbruksstyresmaktene har for næringa, stølsbruket og kulturlandskapet. Bruken av stølane må tilpassast det som er mest tenleg drift ut frå tida og tilhøva, jf. §2 i fjellova. Dette blir også synleggjort med dei siste endringane i stølsforskrift når det gjeld grunnlag for utvising av støl og kva omsyn som skal leggjast vekt på (kulturlandskap, levande stølsmiljø m.m.). Desse omsyna går også klart fram av SLF sin rettleiar om landbruk (2.2.12.). I innleiinga til rettleiaren (s 4) er det tre hovudelement som er viktige; ta vare på produksjonsareal, legge til rette for ulike former for landbruksdrift og landbrukets kulturlandskap. Frå SLF si nettside: Målet er å utvikle en samlet politikk for landbruksområdene, slik at bevaring av dyrka jord og landskap blir sett i sammenheng.

Konklusjon: Ved vurdering av om støl er i bruk eller ikkje, er det utan betydning om det er eigar eller brukar som står for drifta. Blir stølen hausta eller gjerda inn og nytta til beite som ein del av den jordbruksdrifta på eiedomen som stølen ligg til, vil stølen vera i bruk.

Slidre 6.2.12

Harald Ramum
Fjelloppsyn I